

Ponovno zvezde na nebu

Zvezdne noči, Dušan Jelinčič, 2. dopolnjena izdaja, Sanje, Ljubljana, 2006.

Dvajset let je minilo od zelo uspešne, takrat še jugoslovanske odprave na Broad Peak in Gašerbrum 2, osemstisočaka v Karakorumu. Brž se ustavimo ob besedi »uspešno«, kot se je večkrat ustavil tudi Dušan Jelinčič, avtor ponatisnjenih in z uvodnim esejem dopolnjenih Zvezdnatih noči. Je uspeh, če vsi garajo, na vrh pa stopi le ena naveza? Ali je to le uspeh posamezne naveze ali posameznikov, ki delajo predvsem za svoj cilj? Razgaljen, sam pod zvezdami v mrzli karakorumski noči avtor bolj pritrjuje slednjemu. Konec koncev si vsakdo želi stopiti na vrh. V ospredje, že po človeški naravi, kaj rada stopa predvsem lastna želja. Knjiga Dušana Jelinčiča Zvezdne noči je dobila številne nagrade, predvsem v Italiji. Je alpinistična knjiga, ki nekaj stvari pove drugače, naravnost, brez olepšav, nenazadnje avtor dodobra razgali tudi samega sebe, svoje šibkosti in napake. Pravi, da če je odprava uspešna, so za to zaslužni člani le-te, če ni, je za to vedno »krivo le vreme«, ne pa nepripravljeni

posamezniki, napake v odločitvah ipd. Prav nekateri od naštetih dejavnikov so povzročili dramatično dogajanje pred koncem odprave na Broad Peak, kjer sta v snežnem neurju avtor in soplezalec dobra dva dneva blodila po gori in večkrat le za las ušla smrti. »Gora se naju je usmilila,« pravi. Ali pa sta imela le neizmerno srečo. Dobro se zaveda, da je ta osemstisočak osvojil »zlahka«, mnogi se trudijo leta, pa nikoli ne presežejo te magične meje. A hkrati je v uspeh in preživetje vložil ogromno energije, tako da hitro opravi s takimi pomisleki. Knjiga je napisana v lepem jedrnatem jeziku, nekoliko odstopajo le avtorjevi pogovori z zvezdami, ki so v bistvu samorefleksija. Kot da so na trenutke malce »nezemeljski«, četudi se pogovor suče o zelo zemeljskih stvareh. Drugačen pristop, ki je morda prav zato navdušil ktiitike, da so bili Zvezdnatih nočem tako naklonjeni. V uvodnem esejju avtor razmišlja o uspehu knjige, ki je res imeniten – je »mednarodno najbolj nagrajena slovenska knjiga vseh časov« (tako piše na naslovnici), mišljeno je predvsem italijansko tržišče. A vendarle avtor v zanosu morda spregleda, da tudi kakšna druga slovenska gorniška knjiga ne govori samo o kamnih, pač pa se ozre tudi na človeka in njegovo dojemanje »dogajanja na gori«. Sicer pa so Zvezdne noči lepe, zasanjane, včasih pa trde in ledene, kot so bile noči na ledeniku in predvsem tista dramatična noč na vršnih pobočjih »smotanega vrha«, kot je avtorju o Broad Peaku dejal soplezalec Mojmir. Branje, ki ga želiš opraviti v enem zamahu, branje, o katerem se želiš pogovarjati, tudi branje, po katerem bi kar stopil od avtorja in rekel: »Poslušaj, Duško ...«. Gotovo bi bil zanimiv pogovor. O človeški plati alpinizma, ki je vse bolj pozabljana, o kateri se v času tržno naravnanih vodenj na najvišje gore sveta vse premalo govori. Pravi čas za ponatis knjige!

Marjan Bradeško

Karnijska potepanja

Karnijska potepanja (Vodnik po gorah), Andrej in Urška Stritar, Kibuba, Ljubljana 2006.

Ne vem, ali bi med Julijci in Dolomiti lahko našli lepšo vezeno, kot so skrivnostno vabljive, vse gorske raznovrstnosti polne Karnijske Alpe, ki jih slovenska gorniška srenja vedno bolj hiti spoznavati, saj je v njih kaj videti in doživeti. Sicer pa so vsaj na vzhodnem robu nekoliko tudi naše, predvsem koroške. Zvestejši (in predvsem starejši) bralci Planinskega vestnika se prav gotovo še spominjajo tehtnega pisanja dr. Viktorja Vovka, ki je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja v sedmih letnikih predstavljal Slovencem Karnijo in njene gore, iskal v njenih dolinah in na vrhovih slovenske korenine ter rešil izumrtja ali pozabe marsikatero slovensko ledinsko ime. Planinski vestnik je karnijskim goram prijazno naklonjen in morda s tem tudi »povzročitelj« vedno večjega slovenskega zanimanja zanje. Vendar je na knjižni polici s slovensko gorniško literaturo dolgo zevala praznina.

Med vsemi mogočimi vodniški mi knjigami, enciklopedičnimi in izbirnimi, smo zaman iskali vodnik po gorah nad Ziljsko, Kanalsko in Železno dolino. Zdaj je tudi ta vrzel zapolnjena. Iz Stritarjeve družinske pisateljske delavnice smo dobili prepotrebno knjigo, ki jo bodo z veseljem jemali v roke tudi bralci, ki ne čutijo velike želje po gorniškem odkrivanju Karnije. Že samo listanje in ogledovanje mojstrskih fotografij lahko nekoga z vsaj nekoliko pustolovske domišljije prestavi v osrčje njemu sicer neznanih gora, branje opisov osemindesetih izletov, gorskih popotovanj in zahtevnih vzponov na vrhove pa bo prav gotovo pustilo trajnejše posledice, ki se bodo končale z neposredno izkušnjo. Torej je knjiga priložnost za sanjarjenje in hkrati vabilo na pot. Prepričan sem, da bo to drugo nalogo opravljala vse pogostejše in v maniri naše najboljše vodniške literature.

Dandanašnji se komaj še spominimo, da nas je nekoč državna meja s svojimi železnimi zakonitostmi ločevala že od bližnjih, a tako naših Zahodnih Julijcev in da je slovenski gornik z julijskih vrhov pogledoval na Karnijske Alpe kot na nekaj daljnega, nedosegljivega. Časi se spreminjajo in z njimi vsakovrstne priložnosti. Državne meje tako rekoč ni več, prevozna sredstva pa so se iz biciklov, vlakov in avtobusov prelevila v avtomobile in nekoč nepremagljive razdalje ne pomenijo nikakršne ovire več. Tisto, za kar smo nekdaj potrebovali ves prosti konec tedna, zdaj lahko opravimo v enem samem dnevu (seveda prikrajšani za marsikaj lepega!). Celotno večino v tej knjigi opisanih tur lahko ob zelo zgodnjem vstajanju in poznem večernem vračanju celo v osrednjo Slovenijo opravimo v enem dnevu; več o tem nam povesta avtorja v poglavju Izhodišča.

Sploh je knjiga zastavljena tako, da manj večjemu in po svetu manj razgledanemu popotniku sproti ponuja dovolj prepotreb-

nih informacij, ki mu pomagajo graditi podobo njegove izbrane gore in poti do nje. Potem prebere, kako splezati na zaželeni vrh – to je seveda bistvo vsake vodniške knjige – avtorja pa ga s tehtnimi besedami strokovnjakov pripravita na težave, ki ga čakajo tam zgoraj, na vse mogoče ovire in nevarnosti; ne nazadnje mu svetujeta tudi pri izbiri potrebne gorniške ali celo alpinistične opreme. Predvsem pa ob vsakem opisu nevsiljivo opozarjata, naj se po Karniji potepa z odprtimi očmi, kajti veliko je videti.

In to je tisto pravo. Zdaj je treba le še zbrati voljo in se odpraviti na pot. Dela, ki nam ga ponujata avtorja v tej knjigi, je več kot dovolj, da ne govorim o morebitnem ali kar zanesljivem vračanju v kakšne k srcu prirasle kotičke. Zato pot pod noge. Morda za začetek k bolj po karavanško prijaznim vrhovom nad Kanalsko dolino, k Ojstrniku, Lepemu vršiču, Koku ali Poludniku, da potipamo Karnijce tam, kjer so še blage narave. Že nad Mokrinami, le streljaj zahodneje, pa bo šlo zares. Na Konjskem špiku in Velikem Koritniku ne bo več šale, zato le natančneje pogledajte v vodnik. Ko pa bomo nekoč na najvišjem karnijskem prestolu, na Cogliansu, ki s svojimi 2780 m stopa Triglavu ob bok, končali svoje spoznavanje Karnijskih Alp, jih z julijskih vrhov ne bomo več gledali kot v neko skrivnostno daljo, ampak kot prijazne, čeprav še vedno spoštovanja vredne znanke.

Mitja Košir

Dotik praznine

Dotik praznine, Joe Simpson, prevod Iztok Osojnik, Sidarta, Ljubljana, 2006.

Razburljiva naslovnica ostrega zasneženega in razbitega grebena, katere avtor je Danilo Cedilnik, pomeni dramatičen uvod v knjigo, ki je kot do skrajnosti napet filmski scenarij. V resnici

je bil o dogajanju na gori Siula Grande v Andih posnet tudi nad vse uspešen film. Kako tudi ne! Gre za eno najneverjetnejših alpinističnih zgodb preživetja, ki je taka, da človek ob branju na trenutke pomisli, da je to le dobro

napisana izmišljena pripoved (in resnici na ljubo je nekaj podrobnosti res tako natančnih, da človek dvomi, da si jih je mogoče zapomniti v tednu dni kalvarije na gori). A očitno se je vse dejansko vendarle zgodilo – igralca v zgodbi sta bila Joe Simpson in Simon Yates. Po uspešno preplezani andski steni je Joe Simpson na grebenu padel in si zlomil nogo v kolenu. Na višini šeststoto metrov je to pravzaprav smrtna obsodba. Soplezalec v zanimivih refleksijah (dnevniških zapisih), ki so posrečeno vključeni v knjigo, pravi: »Bilo je groteskno in kruto. Izgubil sem v trenutku, ko si je zlomil nogo, in tega ne more nič spremeniti.« A vendarle je po začetnem obupu kazalo, da bosta morda vendarle preživela. Uspešno sta se spuščala preko stene, počasi in žal tudi nekoliko nepazljivo, prišla je noč, slabo vreme in – ponovni padec. Joe je obvisel na vrvi nad ledeniško razpoko in Simon je počasi lezel